

PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS ŽELDYNŲ IR ŽELDINIŲ APSAUGOS, PRIEŽIŪROS IR TVARKYMO KOMISIJOS POSĖDŽIO PROTOKOLAS

2024 m. rugsėjo 20 d. Nr. LK-224

Plungė

Posėdis įvyko 2024 m. rugsėjo 20 d., 15.00 val.

Posėdžio trukmė – 1 val.

Posėdžio pirmininkė – Roberta Jakumienė, Vietos ūkio skyriaus vyriausioji specialistė (ekologė).

Posėdžio sekretorius – Robertas Šimkus, Platelių seniūnijos seniūnas, laikinai einantis Šateikių seniūnijos seniūno pareigas.

Komisijos nariai:

Anastasija Bojog, Plungės rajono savivaldybės mero patarėja;

Ramūnas Lydis, Ekologijos klubo „Liepija“ narys;

Algimantas Krajinas, Plungės rajono savivaldybės gyventojų atstovas;

Inga Bumblauskaitė, Žlibinų bendruomenės pirmininkė;

Lijana Railaitė, Narvaišių seniūnaitijos seniūnaitė.

Dalyvavo:

Šermukšnių g. 1, Narvaišių k., Šateikių sen. gyventojai.

PASTABA. Plungės rajono savivaldybės Želdynų ir želdinių apsaugos, priežiūros ir tvarkymo komisija (toliau – Komisija) sudaryta ir jos Nuostatai patvirtinti Plungės rajono savivaldybės tarybos 2024-06-27 sprendimu Nr. T1-152 „Dėl Plungės rajono savivaldybės Želdynų ir želdinių apsaugos, priežiūros ir tvarkymo komisijos sudarymo ir jos nuostatų patvirtinimo“. Klausimo svarstyme dalyvavo septyni Komisijos nariai iš dešimties. Komisijos nuostatų 25 punkte nustatyta, kad Komisijos posėdžiai teisėti, kai jame dalyvauja ne mažiau kaip pusė visų Komisijos narių. Pažymima, kad posėdyje dalyvavo pakankamas Komisijos narių skaičius.

DARBOTVARKĖ. Dėl išvados pateikimo dėl būtinybės kirsti ar kitaip pašalinti saugotinus medžius, augančius kapinaitėse, šalia Šermukšnių g. 1, Narvaišių k., Šateikių sen. sodybos.

1. SVARSTYTA. Devynių saugotinių klevų, kurių skersmuo matuojant 1,3 m. aukštyje – 52, 50, 44, 35, 37, 32, 53, 32, 36 centimetrai, pašalinimas, kurie auga kapinaitėse šalia Šermukšnių g. 1, Narvaišių k., Šateikių sen. privačios sodybos.

Šermukšnių g. 1, Narvaišių k., Šateikių sen. sodybos gyventojai kreipėsi į Šateikių seniūniją dėl medžių, augančių kapinaitėse, šalia jų gyvenamosios vietos, pašalinimo. Gyventojai informavo, kad medžiai kelia pavojų jų saugumui ir turtui. Atsižvelgiant į gyventojų kreipimąsi Savivaldybės administracija nusprendė atlikti devynių saugotinių klevų ekspertizę (arboristinį būklės įvertinimą). Devynių saugotinių klevų ekspertizę pagal sudarytą paslaugų teikimo sutartį su Kraštovaizdžio ir želdynų ekspertų grupe, atliko nepriklausimi ekspertai.

Komisija susipažinusi su parengta ekspertizės ataskaita saugotinus medžius papildomai vertino vietoje. Atsižvelgiant į ekspertų parengtą ekspertizės ataskaitą bei apžiūrėjus medžius vietoje, Komisija vienbalsiai nepritarė devynių saugotinių klevų pašalinimui. Komisija teikia siūlymą, vadovaujantis ekspertų rekomendacijomis, medžiams taikyti ataskaitoje nurodytas arboristines priemones t. y. lajos priežiūros, lajos redukcinių genėjimą, o 50 cm skersmens klevui (Ekspertizės ataskaitos plane pažymėtam Nr. 2) – kamienų sutvirtinimą dinamine jungtimi.

Komisijos nariai A. Krajinas ir R. Lydis vadovaujantis Komisijos nuostatų 27.6. papunkčiu medžius vertino individualiai. Nuostatų nustatyta tvarka A. Krajinas ir R. Lydis informavo Komisijos pirmininkę, kad nepitaria devynių saugotinių klevų pašalinimui.

IŠVADA:

1. Komisija nepitaria 9 saugotinių klevų, kurių skersmuo matuojant 1,3 m. aukštyje 52, 50, 44, 35, 37, 32, 53, 32, 36 centimetrai, pašalinimui.

2. Komisija Šateikių seniūnijai rekomenduoja devyniems saugotiniams klevams taikyti ekspertizės ataskaitoje nurodytas arboristines priemones t. y. lajos priežiūros, lajos redukcinių genėjimą, o 50 cm skersmens klevui (Ekspertizės ataskaitos plane pažymėtam Nr. 2) – kamienų sutvirtinimą dinamine jungtimi.

PRIDEDAMA. Kraštovaizdžio ir želdynų ekspertu grupės parengta 9 medžių, augančių Šermukšnių g. 1, Narvaišių k., Šateikių sen., Plungės raj. sav., būklės ir rizikos laipsnio aplinkai ekspertinio įvertinimo ataskaita, 24 lapai.

Komisijos pirmininkė

Roberta Jakumienė

Komisijos sekretorius

Robertas Šimkus

Protokolas pasirašytas elektroniniais parašais

Kraštovaizdžio ir želdynų ekspertų grupė

**9 MEDŽIŲ, AUGANČIŲ ŠERMUKŠNIŲ G. 1, NARVAIŠIŲ K. ,
ŠATEIKIŲ SEN., PLUNGĖS RAJ. SAV., BŪKLĖS IR RIZIKOS
LAIPSNIO APLINKAI EKSPERTINIS ĮVERTINIMAS**

Parengė: ekspertas arboristas Renaldas Žilinskas

2024 m. liepa

TURINYS

1. Vertinimo metodika	2
2. Medžių rizikos vertinimas	6
3. Aprašomoji dalis	6
4. Apibendrinimas	14
5. Išvados ir rekomendacijos	17
6. Eksperto kvalifikacija	18-24

URBANISTINIUOSE ŽELDINIUOSE AUGANČIŲ MEDŽIŲ KELIAMO PAVOJAUS VERTINIMO METODIKA

Vertinant medžių keliamas grėsmes urbanizuotose, žmonių tankiai lankomose teritorijose, pasaulinėje praktikoje dažniausiai vartojamos dvi sąvokos: a) pavojingi aplinkai medžiai ir b) medžių defektai (struktūrinės ydos). Pavojingas aplinkai medis – tai medis, turintis struktūrinių ydų, dėl kurių jis visas arba jo dalis gali griūti/lūžti, sukeldamas pavojų žmonėms ir/arba kitiems netoliese esantiems objektams. Medžio defektai arba struktūrinės ydos – dažniausiai mechaninio pobūdžio sužalojimai ar ligų padaryti pažeidimai, silpninantys stiebą, šaknų sistemą ir (arba) šakas, ko pasekoje atskiros medžio dalys apmiršta, atsiranda struktūriniai pažeidimai (pvz. sekli šaknų sistema, daugiakamieniškumas, silpnos šakų prisisegimo vietos, trapi kamieno mediena, įvairūs įtrūkimai ir pan.).

Vieningos medžių keliamo pavojaus (rizikos) vertinimo metodikos pasaulyje nėra, be to, kiekvienos šalies ar net miesto adaptuotoje metodikoje juntama ženkli subjektyvumo dozė. Taip yra dėl šių pagrindinių priežasčių:

1. Neįmanoma numatyti aplinkybių, dėl kurių ir kada medis žus ateityje (žūti, lūžti ar išvirsti, susiklosčius tam tikroms aplinkybėms, gali ir visiškai sveikas medis).
2. Urbanistinė aplinka pasižymi stipriu antropogeniniu poveikiu, dėl ko visiškai sveikų medžių miestų želdiniuose praktiškai nėra. Medžių sveikatingumo stoka paaiškintina tiek solidžiu gyvenvietėse, parkuose augančių medžių amžiumi, tiek tiesioginių stresorių, tokių kaip prastos dirvožemio savybės, oro ar grunto užterštumas, prasta genėjimo kultūra, įvairūs mechaniniai pažeidimai ir pan., gausa.
3. Medžiai miestuose, ypač seni, laikomi didele vertybe, todėl jie paprastai prižiūrimi bei saugomi iki „kritinio momento“ (dažniausiai – iki visiško nudžiūvimo, aiškaus mechaninio stabilumo arba estetinės vertės praradimo). Neretai net profesionalūs medžių priežiūros specialistai, arboristai negali vienareikšmiškai atsakyti, ar akivaizdžių struktūrinių ir sveikatos problemų turintį medį dar verta palikti augti, o medžio būklę įvertinti patikima skaitine išraiška yra praktiškai sudėtinga. Tokiais atvejais pasitelkiamos žinios, patirtis ir surinkta informacija, leidžiantys suskirstyti medžius į sąlygines (ir dėl to subjektyvias) pavojingumo/būklės kategorijas.

Mūsų siūloma metodika iš esmės apima kompleksinį išorinės medžio sveikatingumo būklės, struktūrinių defektų (tiek išorinių, tiek vidinių) bei medį supančios aplinkos įvertinimą. Vertinant medžio stabilumą, svarbu nustatyti puvinio išplitimo mastą ir pobūdį. Tam reikalingos specialios technologijos ir patirtis.

Vizualaus medžių bei jų aplinkos vertinimo metodika yra parengta remiantis Tarptautinės arboristikos draugijos (*International Society of Arboriculture, ISA*) parengta ir taikoma metodika, derinant su Lietuvoje įgyta patirtimi. Remiantis šia metodika, gali būti nustatyti 3 medžių rizikos vertinimo lygiai:

I lygis: ribotas vizualus vertinimas – faktiškai nustato medžius, kurie patenka į neišvengiamo ar tikėtino įvykio (lūžimo, išvirtimo ir pan.) tikimybės kategoriją.

II lygis: pagrindinis vertinimas – detalus vizualus medžio ir jį supančios aplinkos inspektavimas, surinktų duomenų sintezė.

III lygis: aukštesnio lygio vertinimas – detalesnis tam tikros medžio dalies (kamieno, skeletinių šakų prisitvirtinimo prie kamieno, šaknų kaklelio ir šaknų būklės, ir pan.), potencialių pažeidžiamų objektų, medį supančios aplinkos, įvertinimas. Šio vertinimo metu gauti tikslesni duomenys gali pakeisti sprendimą dėl vertinamo medžio išsaugojimo ar pašalinimo.

Mes vadovaujamės II lygio – pagrindinio vertinimo – apibrėžimu ir mūsų parengta metodika leidžia vertinamus medžius priskirti sąlyginėms kategorijoms, nusakančioms potencialiai jų keliamą grėsmę žmogui ir juos supantiems objektams (1 ir 2 lentelės).

1 lentelė. Įvykio (medžio lūžimas, virtimas, šakų kritimas ir kt.) ir žalos padarymo tikimybės skalė (pagal ISA).

Įvykio tikimybė	Žalos padarymo objektui tikimybė			
	Labai maža	Maža	Vidutinė	Didelė
Neišvengiama	Mažai tikėtina	Šiek tiek tikėtina	Tikėtina	Labai tikėtina
Tikėtina	Mažai tikėtina	Mažai tikėtina	Šiek tiek tikėtina	Tikėtina
Įmanoma	Mažai tikėtina	Mažai tikėtina	Mažai tikėtina	Šiek tiek tikėtina
Netikėtina	Mažai tikėtina	Mažai tikėtina	Mažai tikėtina	Mažai tikėtina

Įvykio (lūžio, išvirtimo, šakų kritimo) tikimybė:

Neišvengiama – medžio ar jo dalies lūžis ar virtimas jau prasidėjęs ar labai tikėtina, jog prasidės artimiausiu metu, net jeigu nėra stipraus vėjo ar didelės apkrovos. Ši kategorija nustatoma nepaisant numatyto vertinimo termino.

Tikėtina – medžio ar jo dalies lūžis ar išvirtimas galimas esant normalioms oro sąlygoms per nustatytą vertinimo terminą.

Įmanoma - medžio ar jo dalies lūžis ar išvirtimas galimas esant ekstremalioms oro sąlygoms, bet negalimas esant normalioms oro sąlygoms per nustatytą vertinimo terminą.

Netikėtina - medžio ar jo dalies lūžis ar išvirtimas negalimas esant normalioms oro sąlygoms ir negalimas esant ekstremalioms oro sąlygoms per nustatytą vertinimo terminą.

Žalos padarymo objektui (žmonėms, transportui, pastatui, etc.) tikimybė:

Didelė – didelė tikimybė, jog medis ar jo dalis padarys žalą objektui.

Vidutinė - tikimybė, jog medis ar jo dalis padarys žalą objektui yra, bet ne kiekvienu atveju.

Maža - yra nedidelė tikimybė, jog medis ar jo dalis padarys žalą objektui.

Labai maža - yra menka tikimybė, jog medis ar jo dalis padarys žalą objektui.

2 lentelė. Medžio keliamo pavojaus vertinimo matrica, sudaryta atsižvelgiant į įvykio ir žalos tikimybę (1 lentelė) bei prognozuojamų pasekmių mastą (pagal ISA).

Įvykio ir žalos padarymo tikimybė	Įvykio pasekmės			
	Nereikšmingos	Nežymios	Žymios	Sunkios
Labai tikėtina	Žemas	Vidutinis	Aukštas	Ekstremalus
Tikėtina	Žemas	Vidutinis	Aukštas	Aukštas
Šiek tiek tikėtina	Žemas	Žemas	Vidutinis	Vidutinis
Mažai tikėtina	Žemas	Žemas	Žemas	Žemas

Dažniausiai urbanistiniuose želdiniuose augančių medžių keliamo pavojaus vertinimo procedūros esmė yra nustatyti ribą, kurią peržengus, medžius rekomenduojama sutvirtinti, formuoti jų laja arba pašalinti. Paprastai, siekiant kaip galima ilgiau išsaugoti miesto želdinius, medžiai šalinami tik tuomet, kai jų keliamas pavojus pagal 2 lentelėje pateikiamą vertinimo schemą (matricą) yra vertintinas žymeniu “Aukštas” arba “Ekstremalus”.

Kiekvieno medžio individualaus vertinimo metu surenkami duomenys, kurie surašomi į tam tikrą formą:

Bendro pobūdžio

1. Vertinimo data ir

2. Medžio lokacija ir numeris plane (žemėlapyje, želdinių schemeje).

3. Medžio rūšis.
 4. Medžio skersmuo 1,3 m aukštyje, aukštis, lajos horizontalios projekcijos plotas.
 5. Įrankiai, naudoti vertinimo metu.
 6. Laikotarpis, kurio rėmuose teikiamas vertinimas ir jo išvada.
- II. Objektų, kuriems medis gali kelti pavojų, įvertinimas:
1. Trumpas objektų aprašas (“žaidimų aikštelė”, “praeiviai”, „gyvenamasis pastatas“ ir pan.).
 2. Atstumas iki objekto (po laja, nutolęs per vieną, pusantro medžio aukščio ar pan.).
 3. Galimybė pašalinti objektą.
 4. Galimybė pakeisti objekto dislokaciją.
- III. Aplinkos faktorių įvertinimas:
1. Įvykių istorija.
 2. Vietovės topografija.
 3. Dirvožemio sąlygos.
 4. Vykdyti/vykdomi inžineriniai aplinkos darbai.
- IV. Medžio pažaidos ir struktūrinės ydos:
1. Bendras būklės/gyvybingumo įvertinimas.
 2. Lapijos aprašymas.
 3. Skeletinių šakų būklės įvertinimas.
 4. Kamieno būklės įvertinimas.
 5. Šaknų sistemos būklės įvertinimas.
- V. Apkrovos, veikiančios medį:
1. Ekspozicija vyraujančių vėjų atžvilgiu.
 2. Lajos pločio/kamieno skersmens santykis.
 3. Lajos tankumas.
 4. Parazitinių/pusiau parazitinių augalų (epifitų) bei samanų gausumas.
 5. Kiti faktoriai.
- VI. Medžio defektai (struktūrinės ydos), tiesiogiai lemiantys pavojų žmogui ir aplinkos objektams:
1. Nesubalansuota laja.
 2. Prastas kamieno nulaibėjimas.
 3. Netinkamas genėjimas.
 4. Negyvos, lūžusios, įkibusios, pernelyg išsikišusios šakos.
 5. Kamieno įtrūkimai.
 6. Atšokusi žievė.
 7. Mechaninės žaizdos.
 8. Gaisro arba žaibo padaryta žala.
 9. Žievės įaugos, silpnai prisitvirtinusios šakos.
 10. Daugiakamieniškumas, per storos skeletinės šakos.
 11. Centriniai kamieno puviniai.
 12. Šaknų sistemų puviniai.
 13. Puvinius sukeliančių grybų rūšys, išaugusių vaiskūnių skaičius.
 14. Vėžinės kamieno žaizdos.
 15. Drevės, jų procentinis plotas kamieno skersmeniui, gylis.
 16. Kamieno pasvirimo laipsnis, ar ištiesintas pasvirimas, ar lanko formos pasvirimas.

17. Šaknų ir šaknų kaklelio būklė.
18. Šaknų ploto pakilimai, dirvožemio trūkiai.
19. Kiekvienai medžio daliai (lajai, kamienui, šaknim ir šaknų kakleliui) nustatomos probleminės vietos, dalies dydis, kritimo atstumas.
20. Kiekvienai probleminiai vietai nustatomas apkrovos laipsnis ir lūžio ar išvirtimo tikimybė.

VII. Nustatomas medžio keliamos grėsmės laipsnis, suvedant duomenis pagal lentelėse pateiktas matricas. Pateikiamos rekomendacijos medžio keliamos grėsmės laipsniui sumažinti, numatomas kitų medžio apžiūrų intensyvumas. Pateikiama rekomendacija dėl III lygio vertinimo būtinybės.

Apibendrinus ir išanalizavus duomenis, užsakovui pateikiama žodinė arba rašytinė išvada apie medžio būklę ir rizikos laipsnį bei rekomendacijos kaip rizikos laipsnį sumažinti. Taip pat nurodomas laiko intervalas, kurio metu atliekama vertinamų medžių apžiūra iki sekančio vertinimo. Pavyzdžiui, medžio vertinimas atliekamas trejų metų laikotarpiui, o papildoma medžių apžiūra numatoma kas 1 metai iki sekančio vertinimo praėjus trejų metų laikotarpiui. Praktika rodo, kad vien vizualaus medžių įvertinimo dažnai nepakanka, nes daugelis medžių sveikatingumo problemų bei struktūrinių defektų įtakoja puvinių atsiradimą (arba patys yra pastarųjų įtakojami). Puvinio išplitimo mastą medyje vizualiai nustatyti būna sunku arba neįmanoma, nes dažniausiai pažeidžiama centrinė (branduolinė) kamieno dalis. Tikslus puvinio lokalizacijos nustatymas leidžia žymiai tiksliau įvertinti medžio keliamą pavojų ir atsakyti į klausimą, ar pažeistą medį jau reikėtų šalinti/sutvirtinti, ar palikti augti. Puvinio išplitimui kamienoje įvertinti naudojami įvairūs metodai, tokie kaip kamieno gręžimas, akustinė analizė naudojant plaktukus, akustinio tomografo arba rezistografo panaudojimas ir kai kurie kiti metodai. Todėl **gali būti numatoma aukštesnio, III lygio, vertinimo būtinybė** ir būdas (aukštesnė lajos apžiūra, akustinis tomografas, rezistografas, šaknų atkasimas oro kastuvo pagalba ir pan.). Užsakovas pats sprendžia ar jam reikalingas rekomenduojamas aukštesnis medžio vertinimo lygis, kurio savikaina yra aukštesnė.

Reikia turėti omenyje, kad bet kuri medžio vertinimo metodika turi tam tikrų apribojimų. Žemiau pateikiame tam tikrus aspektus, į kuriuos turi būti atsižvelgta gavus medžio vertinimo rezultatus.

Medžio keliamos grėsmės vertinimas:

- apribotas specifiniu grėsmės faktorių nustatymo procentu ir gali neapimti kažkurio vieno grėsmės faktoriaus;
- apima žymią daugumą žinomų ar nustatytų objektų, kurie gali būti pažeisti medžio virtimo atveju; apima tik matomą ar aptinkamą vertinamo medžio būklę;
- pateikia vertinamų medžių būklę ir medį supančios aplinkos vertinimą esamu laiku;
- ne visi defektai aptinkami ir ne visi virtimo ar lūžių atvejai numatomi;
- **laikotarpis, kuriam vertinamas medis, jokiu būdu negali būti laikomas kaip medžių grėsmės keliamo pavojaus „garantinis laikotarpis“;**
- **bet kuris medis, nepaisant jo būklės, išvirs ar nulūš veikiamas išorinių jėgų, kurios stipriai viršija jo aplinkai įprastų išorinių jėgų veikimą.**

Literatūra ir šaltiniai

Žilinskas R., Bakys R., Deveikis S., Jurkonis N. (2020). Medžių būklės ekspertizės metodikos projekto apmatai – aprėptis, prieštaros, sprendimo būdai. *Darnios aplinkos vystymas*, Klaipėda, 1 (17), p. 122–135. Prieiga internete: <http://ojs.kvk.lt/index.php/DAV/article/view/153/120>

MEDŽIŲ KELIAMOS RIZIKOS VERTINIMAS

2024-07-19

Užsakovas:	Plungės rajono savivaldybės administracija
Užsakovo atstovas:	Roberta Jakumienė Vietos ūkio skyriaus vyriausioji specialistė roberta.jakumiene@plunge.lt tel. +37065566909
Užsakovo adresas:	Vytauto g. 12, Plungė LT-90123
Objektas:	9 medžiai Šermukšnių g. 1, Narvaišių k., Šateikių sen. Plungės raj. sav.
Apžiūros data:	2023-09-08
Vertinimo lygis:	II vertinimo lygis – pagrindinis vertinimas
Vertinimo laikotarpis:	3 metai
Pažeidžiami objektai:	elektros laidai, žmonės, pastatai rytinėje, pietinėje, vakarinėje pusėse

Aprašomoji dalis

Įvertinta medžių fiziologinė būklė ir nustatytas pavojingumo laipsnis žmonių ir supančios aplinkos atžvilgiu. Kiekvienam vertinamam medžiui suteiktas sąlyginis numeris. Pateikiamos fotografijos su pažymėtomis probleminėmis vietomis.

1 pav. Vertinamų medžių augimo zonos situacija.

2 pav. Vertinamų medžių sąlyginė numeracija.

Medžių aprašymas

1. Paprastasis klevas (*Acer platanoides*)

Nr. plane – 1

Skersmuo 52 cm

Aukštis 14 m

Lajos skersmuo – 8 m

Augavietės faktoriai

Ankstesni įvykiai: vakarinėje pusėje prie kamieno iškirstas medis; reljefo paviršius - šlaitas 25°; aplinkos pokyčiai - nėra.

Bendro pobūdžio pastebėjimai apie medžio būklę

Gyvybingumas - aukštas ; lapija -normali 98% ;

Abiotiniai veiksniai - šiaurinėje kamieno pusėje priekelminėje dalyje maždaug 1,5 m ilgio ir 50 cm pločio negyva mediena. Yra gręžimo skylė, užkaiščiuta;

Fizinės apkrovos

Vėjo poveikis -dalinai apsaugota ;santykinis lajos dydis -didelis; lajos tankumas -tanki; vidinės šakos -tankiai;

Esamos ar potencialios grėsmės ir pokyčiai – nėra.

Probleminės vietos

Laja ir šakos – lajos svorio centras viršutinėje medžio dalyje: apkrova - žymi; lūžio tikimybė - įmanomas;

Kamienas – kamieno pažeidimas pietinėje dalyje : apkrova - žymi; lūžio tikimybė - įmanomas;

Šaknys ir šaknų kaklelis –šaknies kaklelio puvinys:

Rizikos vertinimas

Rizika, kad medis dėl lajos svorio centro viršutinėje dalyje per 3 metų laikotarpį išluš ir užkris ant pastato rytinėje pusėje, elektros laidų šiaurinėje pusėje, žmonių, sukeldamas žymias ir sunkias pasekmes, yra vidutinė.

Rizika, kad medis dėl kamieno pažeidimo pietinėje dalyje per 3 metų laikotarpį išluš ir užkris ant pastato rytinėje pusėje, elektros laidų šiaurinėje pusėje, žmonių, sukeldamas žymias ir sunkias pasekmes, yra vidutinė.

Rizika, kad medis dėl šaknų kaklelio puvinio per 3 metų laikotarpį išluš ir užkris ant pastato rytinėje pusėje, elektros laidų šiaurinėje pusėje, žmonių, sukeldamas žymias ir sunkias pasekmes, yra vidutinė.

Bendras medžio keliamas pavojus – vidutinis.

Pavojaus sumažinimo rekomendacijos – lajos priežiūros genėjimas, lajos redukcinis genėjimas;

Likutinis rizikos lygis įgyvendinus rekomendacijas – žemas.

Probleminės vietos

2. Paprastasis klevas (*Acer platanoides*)

Nr. plane – 2

Skersmuo 50 cm

Aukštis 14 m

Lajos skersmuo – 12 m

Augavietės faktoriai

Ankstesni įvykiai : iškiristas medis vakarinėje pusėje; reljefo paviršius - šlaitas 27°; aplinkos pokyčiai – nėra.

Vyraujantys vėjai - vakarinių kryptių;

Bendro pobūdžio pastebėjimai apie medžio būklę

Gyvybingumas - aukštas ; lapija -normali 99% ;

Fizinės apkrovos

Vėjo poveikis -dalinai apsaugota; santykinis lajos dydis -didelis; lajos tankumas -tanki; vidinės šakos -tankiai;

Esamos ar potencialios grėsmės ir pokyčiai – nėra.

Probleminės vietos

Laja ir šakos – lajos svorio centras viršutinėje medžio dalyje: apkrova - žymi; lūžio tikimybė - įmanomas;

Kamienas – kodominantinio kamieno suaugimas: apkrova - žymi; lūžio tikimybė - įmanomas;

Šaknys ir šaknų kaklelis –nėra.

Rizikos vertinimas

Rizika, kad medis dėl lajos svorio centro viršutinėje dalyje per 3 metų laikotarpį išluš ir užkris ant pastato rytinėje pusėje, elektros laidų šiaurinėje pusėje, žmonių, sukeldamas nežymias, žymias ir sunkias pasekmes, yra vidutinė.

Rizika, kad medis dėl kodominantinio kamieno suaugimo per 3 metų laikotarpį išluš ir užkris ant pastato rytinėje pusėje, elektros laidų šiaurinėje pusėje, žmonių, sukeldamas nežymias, žymias ir sunkias pasekmes, yra vidutinė.

Bendras medžio keliamas pavojus – vidutinis.

Pavojaus sumažinimo rekomendacijos – lajos priežiūros genėjimas, kamienų sutvirtinimas dinamine jungtimi žemesniame ir aukštesniame lygyje;

Likutinis rizikos lygis įgyvendinus rekomendacijas – žemas.

Probleminės vietos

3. Paprastasis klevas (*Acer platanoides*)

Nr. plane – 3

Skersmuo 44 cm

Aukštis 14 m

Lajos skersmuo – 11 m

Augavietės faktoriai

Ankstesni įvykiai: pietinėje pusėje iškirstas medis; reljefo paviršius: šlaitas 27°; aplinkos pokyčiai - nėra.

Bendro pobūdžio pastebėjimai apie medžio būklę

Gyvybingumas - aukštas; lapija - normali 99% ;

Abiotiniai veiksniai - netinkamas genėjimas. Šiaurinėje kamieno pusėje užkaiščiuotos gręžimo skylės;

Fizinės apkrovos

Vėjo poveikis - dalinai apsaugota; santykinis lajos dydis - vidutinis; lajos tankumas - normali; vidinės šakos - normaliai;

Esamos ar potencialios grėsmės ir pokyčiai – nėra.

Probleminės vietos

Laja ir šakos – lajos svorio centras viršutinėje medžio dalyje: apkrova - žymi; lūžio tikimybė - įmanomas;

Kamienas – drevė šiaurės vakarinėje pusėje: apkrova - vidutinė; lūžio tikimybė - netikėtinas;

Šaknys ir šaknų kaklelis – paviršinis šaknynas : apkrova - žymi; lūžio tikimybė - įmanomas;

Rizikos vertinimas

Rizika, kad medis dėl lajos svorio centro viršutinėje dalyje per 3 metų laikotarpį išluš ir užkris ant pastato šiaurinėje pusėje, elektros laidų šiaurinėje pusėje, žmonių, sukeldamas nereikšmingas, žymias ir sunkias pasekmes, yra vidutinė.

Rizika, kad medis dėl drevės šiaurės vakarinėje pusėje per 3 metų laikotarpį išluš ir užkris ant pastato šiaurinėje pusėje, elektros laidų šiaurinėje pusėje, žmonių, sukeldamas nereikšmingas, žymias ir sunkias pasekmes, yra žema.

Rizika, kad medis dėl paviršinio šaknyno per 3 metų laikotarpį išluš ir užkris ant pastato šiaurinėje pusėje, elektros laidų šiaurinėje pusėje, žmonių, sukeldamas nereikšmingas, žymias ir sunkias pasekmes, yra vidutinė.

Bendras medžio keliamas pavojus – vidutinis.

Pavojaus sumažinimo rekomendacijos – lajos priežiūros genėjimas ;

Likutinis rizikos lygis įgyvendinus rekomendacijas – žemas.

Probleminės vietos

4. Paprastasis klevas (*Acer platanoides*)

Nr. plane – 4

Skersmuo 35 cm

Aukštis 14 m

Lajos skersmuo – 9 m

Augavietės faktoriai

Ankstesni įvykiai: šiaurinėje pusėje prie kamieno iškirstas medis; reljefo paviršius: šlaitas 27°; aplinkos pokyčiai - nėra .

Bendro pobūdžio pastebėjimai apie medžio būklę

Gyvybingumas - aukštas ; lapija -normali 99% ;

Fizinės apkrovos

Vėjo poveikis - dalinai apsaugota; santykinis lajos dydis - vidutinis; lajos tankumas - normali; vidinės šakos - normaliai;

Esamos ar potencialios grėsmės ir pokyčiai – nėra.

Probleminės vietos

Laja ir šakos – lajos svorio centras viršutinėje medžio dalyje: apkrova - žymi; lūžio tikimybė - įmanomas;

Kamienas – nėra.

Šaknys ir šaknų kaklelis –nėra.

Rizikos vertinimas

Rizika, kad medis dėl lajos svorio centro viršutinėje dalyje per 3 metų laikotarpį išluš ir užkris ant pastato šiaurinėje pusėje, elektros laidų šiaurinėje pusėje, žmonių, sukeldamas nereikšmingas, žymias ir sunkias pasekmes, yra vidutinė.

Bendras medžio keliamas pavojus – vidutinis.

Pavojaus sumažinimo rekomendacijos – lajos priežiūros genėjimas;

Likutinis rizikos lygis įgyvendinus rekomendacijas – žemas.

Probleminės vietos

5. Paprastasis klevas (*Acer platanoides*)

Nr. plane – 5

Skersmuo 37 cm

Aukštis 13 m

Lajos skersmuo – 7 m

Augavietės faktoriai

reljefo paviršius : šlaitas 27°; aplinkos pokyčiai - nėra .

Bendro pobūdžio pastebėjimai apie medžio būklę

Gyvybingumas - aukštas ; lapija -normali 100% ;

Fizinės apkrovos

Vėjo poveikis - dalinai apsaugota; santykinis lajos dydis -vidutinis; lajos tankumas -normalus; vidinės šakos - normaliai;

Esamos ar potencialios grėsmės ir pokyčiai – nėra.

Probleminės vietos

Laja ir šakos – lajos svorio centras viršutinėje medžio dalyje: apkrova - žymi; lūžio tikimybė - įmanomas;

Kamienas – nėra.

Šaknys ir šaknų kaklelis –nėra.

Rizikos vertinimas

Rizika, kad medis dėl lajos svorio centro viršutinėje dalyje per 3 metų laikotarpį išluš ir užkris ant pastato šiaurinėje pusėje, elektros laidų šiaurinėje pusėje, žmonių, sukeldamas nereikšmingas, žymias ir sunkias pasekmes, yra vidutinė.

Bendras medžio keliamas pavojus – vidutinis.

Pavojaus sumažinimo rekomendacijos – lajos priežiūros genėjimas;

Likutinis rizikos lygis įgyvendinus rekomendacijas – žemas;

Probleminės vietos

6. Paprastasis klevas (*Acer platanoides*)

Nr. plane – 6

Skersmuo 32 cm

Aukštis 14 m

Lajos skersmuo – 10 m

Augavietės faktoriai

reljefo paviršius : šlaitas 27°; aplinkos pokyčiai - nėra .

Bendro pobūdžio pastebėjimai apie medžio būklę

Gyvybingumas - aukštas ; lapija - normali 100% ;

Fizinės apkrovos

Vėjo poveikis - dalinai apsaugota; santykinis lajos dydis – vidutinis; lajos tankumas -normalus; vidinės šakos -normaliai;

Esamos ar potencialios grėsmės ir pokyčiai – nėra.

Probleminės vietos

Laja ir šakos – lajos svorio centras viršutinėje medžio dalyje: apkrova - žymi; lūžio tikimybė - netikėtinas;

Kamienas – nėra.

Šaknys ir šaknų kaklelis –nėra.

Rizikos vertinimas

Rizika, kad medis dėl lajos svorio centro viršutinėje dalyje per 3 metų laikotarpį išluš ir užkris ant pastato šiaurinėje pusėje, elektros laidų šiaurinėje pusėje, žmonių, sukeldamas nereikšmingas, žymias ir sunkias pasekmes, yra žema.

Bendras medžio keliamas pavojus – žemas.

Pavojaus sumažinimo rekomendacijos – lajos priežiūros genėjimas;

Likutinis rizikos lygis įgyvendinus rekomendacijas – labai žemas.

Probleminės vietos

7. Paprastasis klevas (*Acer platanoides*)

Nr. plane – 7

Skersmuo 53 cm

Aukštis 15 m

Lajos skersmuo – 14 m

Augavietės faktoriai

reljefo paviršius: šlaitas 27°; aplinkos pokyčiai - nėra.

Bendro pobūdžio pastebėjimai apie medžio būklę

Gyvybingumas - aukštas; lapija -normali 99%;

Fizinės apkrovos

Vėjo poveikis - dalinai apsaugota; santykinis lajos dydis - vidutinis; lajos tankumas - tanki; vidinės šakos -normaliai;

Esamos ar potencialios grėsmės ir pokyčiai – nėra.

Probleminės vietos

Laja ir šakos – lajos svorio centras vakarų pusėje: apkrova - žymi; lūžio tikimybė - įmanomas;

Kamienas – nėra.

Šaknys ir šaknų kaklelis –nėra:

Rizikos vertinimas

Rizika, kad medis dėl lajos svorio centro vakarinėje pusėje per 3 metų laikotarpį išluš ir užkris ant pastatų šiaurinėje ir vakarinėje pusėse, elektros laidų šiaurinėje pusėje, žmonių, sukeldamas nežymias, žymias ir sunkias pasekmes, yra žema.

Bendras medžio keliamas pavojus – vidutinis.

Pavojaus sumažinimo rekomendacijos – lajos redukcinius genėjimas , lajos priežiūros genėjimas;

Likutinis rizikos lygis įgyvendinus rekomendacijas – žemas.

Probleminės vietos

8. Paprastasis klevas (*Acer platanoides*)

Nr. plane – 8

Skersmuo 32 cm

Aukštis 15 m

Lajos skersmuo – 6 m

Augavietės faktoriai

reljefo paviršius : šlaitas 27°; aplinkos pokyčiai - nėra.

Bendro pobūdžio pastebėjimai apie medžio būklę

Gyvybingumas - aukštas; lapija - normali 99%;

Fizinės apkrovos

Vėjo poveikis -apsaugota; santykinis lajos dydis - mažas; lajos tankumas - normalus; vidinės šakos - normaliai;

Esamos ar potencialios grėsmės ir pokyčiai – nėra.

Probleminės vietos

Laja ir šakos – lajos svorio centras viršutinėje medžio dalyje: apkrova - žymi; lūžio tikimybė - netikėtinas;

Kamienas – nėra.

Šaknys ir šaknų kaklelis –nėra.

Rizikos vertinimas

Rizika, kad medis dėl lajos svorio centro viršutinėje dalyje per 3 metų laikotarpį išluš ir užkris elektros laidų šiaurinėje pusėje, žmonių, sukeldamas nereikšmingas, žymias ir sunkias pasekmes, yra žema.

Bendras medžio keliamas pavojus – žemas.

Pavojaus sumažinimo rekomendacijos – lajos priežiūros genėjimas ;

Likutinis rizikos lygis įgyvendinus rekomendacijas – labai žemas.

Probleminės vietos

9. Paprastasis klevas (*Acer platanoides*)

Nr. plane – 9

Skersmuo 36 cm

Aukštis 13 m

Lajos skersmuo – 12 m

Augavietės faktoriai

reljefo paviršius : šlaitas 27°; aplinkos pokyčiai - nėra.

Bendro pobūdžio pastebėjimai apie medžio būklę

Gyvybingumas - aukštas; lapija -normali 99%;

Fizinės apkrovos

Vėjo poveikis - dalinai apsaugota; santykinis lajos dydis - vidutinis; lajos tankumas - normali; vidinės šakos - normaliai;

Esamos ar potencialios grėsmės ir pokyčiai – nėra.

Probleminės vietos

Laja ir šakos – lajos svorio centras vakarų pusėje: apkrova - žymi; lūžio tikimybė - įmanomas;

Kamienas – nėra.

Šaknys ir šaknų kaklelis –nėra.

Rizikos vertinimas

Rizika, kad medis dėl lajos svorio centro vakarinėje pusėje per 3 metų laikotarpį išluš ir užkris elektros laidų šiaurinėje pusėje, žmonių, sukeldamas žymias ir sunkias pasekmes, yra vidutinė.

Bendras medžio keliamas pavojus – vidutinis.

Pavojaus sumažinimo rekomendacijos – lajos redukcinius genėjimas;

Likutinis rizikos lygis įgyvendinus rekomendacijas – žemas.

Probleminės vietos

APIBENDRINIMAS

Ekspertinio įvertinimo metu apžiūrėti ir įvertinti užsakovo atstovo nurodyti medžiai, nustatyti jų pavojingumo laipsniai supančios aplinkos atžvilgiu, numatytos priežiūros priemonės pagal įvertintą būklę ir rizikos laipsniui sumažinti.

Pateikti vertinimui medžiai auga šiaurinėje kapinaičių pusėje ant šlaito. Visi medžiai – savaiminio augimo paprastieji klevai, puikiai įsitvirtinę šlaite ir savo šaknimis sutvirtinę patį kapinaičių šlaitą. Medžių aukštis toks, kad netgi virtimo atveju šiaurinėje pusėje esančio gyvenamojo namo pastato jie nepasiektų – iki pastato 20 metrų, maksimalus medžių aukštis – 15 m. Medžiai auga masyve, bendrai suformavę viso medyno lają. Visi be išimties klevai aukšto gyvybingumo, tačiau turi struktūrinių ir stabilumo problemų. Didžiausia problema – medžių svorio centrai viršutinėje medžio dalyje. Susidaro išvirtimo arba lūžio galimybė, veikiant vėjo apkrovai. Tačiau ši problema lengvai išsprendžiama atliekant šakų redukciją ir lajos priežiūros genėjimą. Medžiai perspektyvūs, prižiūrimi gyvuos dar ilgus metus, nekeldami pavojaus aplinkai.

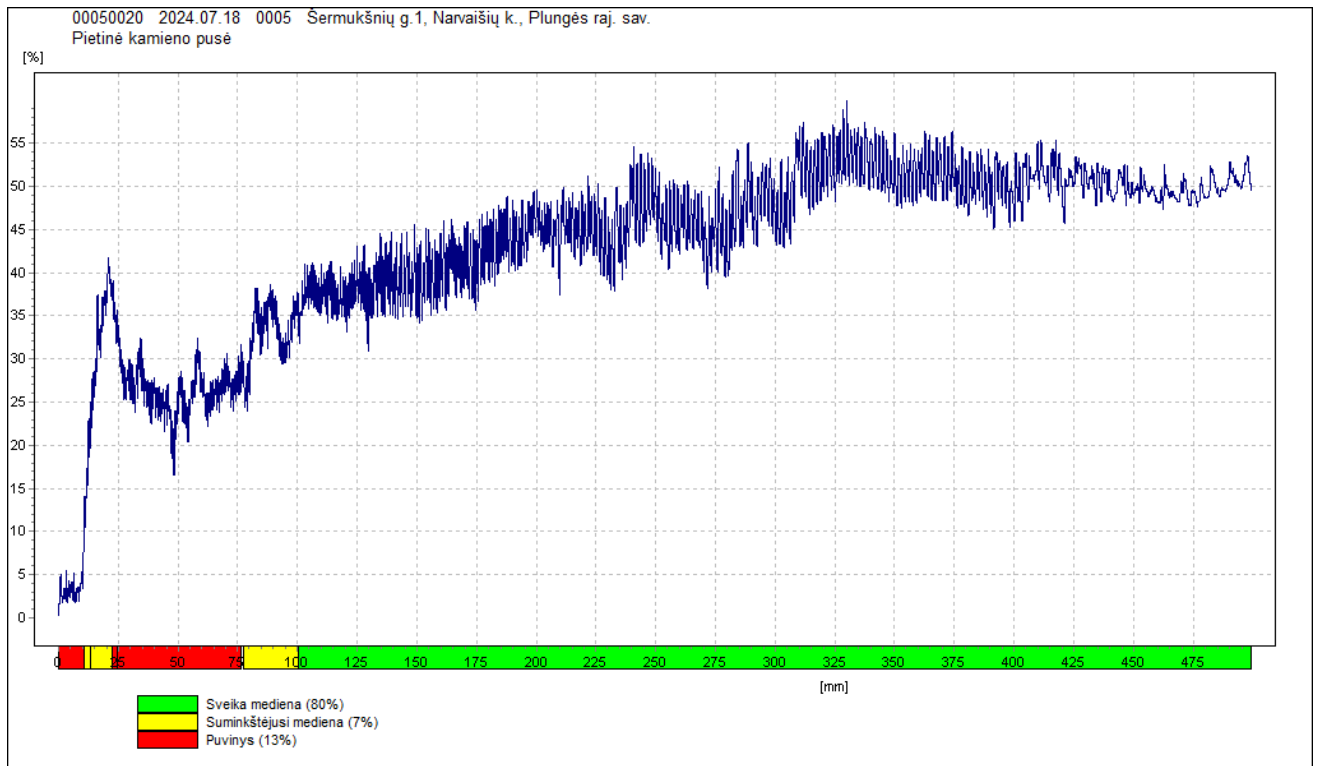
Apžiūrint klevus, į akis krinta klevo Nr.1 pietinėje kamieno pusėje priekelminėje dalyje maždaug 1,5 m ilgio ir 0,5 m pločio negyvos medienos zona, kurioje matoma išgręžta ir mediniu kaiščiu užkimšta skylė. Negyvos medienos zona susiformavo aplink gręžimo vietą ir tai nėra mechaninio pobūdžio kamieno pažeidimas. Kamienas šiek tiek pasviręs į šiaurinę pusę, tad sulos leidimui ši vieta visiškai netinkama. Galimai ši vieta pasirinkta medžio nuodijimui nežinoma medžiaga – išgręžus skylę per ją į medžio vidų ši medžiaga buvo leidžiama. Medžio audiniai aplink šią vietą sunyko, nukrito žievė, susiformavo negyvos medienos zona. Tačiau medis nežuvo, atribojo žuvusią vietą ir pradėjo ją apauginėti. Siekiant ištirti pažeidimo mastą ši vieta papildomai buvo tirta rezistografu R650-EA.

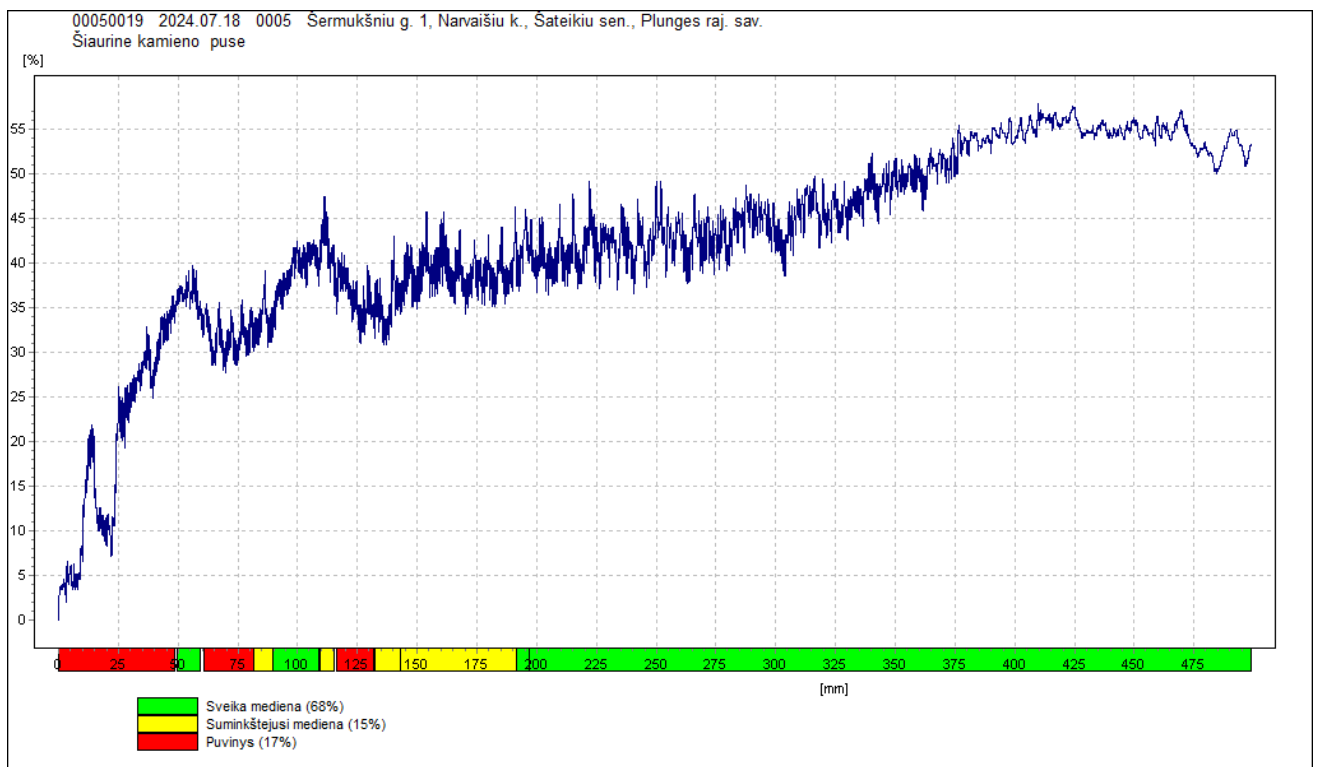
3 pav. Pietinė klevo Nr.1 kamieno pusė.

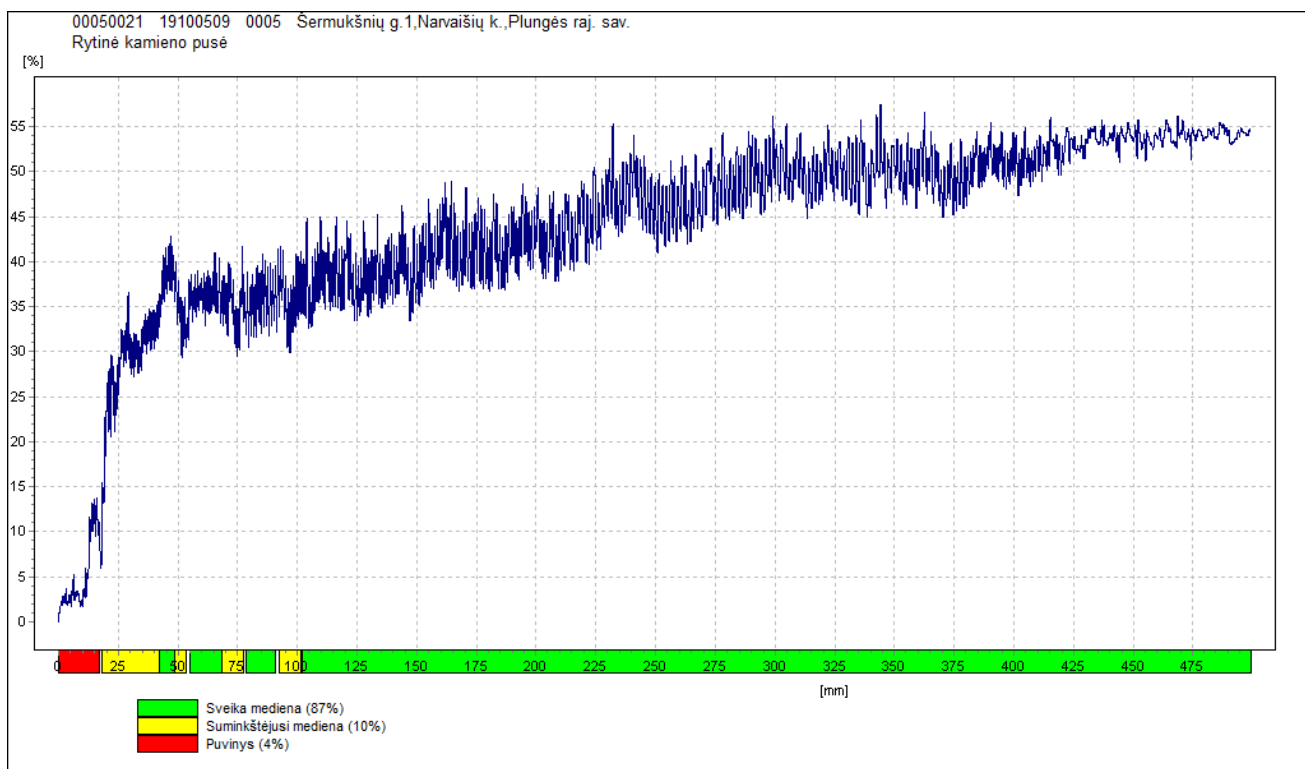
4 pav. Užkaiščiauta skylė viduryje negyvos medienos zonos

5 pav. Pietinėje klevo Nr. 1 kamieno pusėje esančios negyvos medienos zonos tyrimo rezistografu diagrama.

6 pav. Šiaurinėje klevo Nr. 1 kamieno pusėje medienos tyrimo rezistografu diagrama

7 pav. Rytinėje klevo Nr. 1 kamieno pusėje medienos tyrimo rezistografu diagrama

Analizuojant gautus rezistografo duomenis galima teigti, kad medienos pažeidimai sėkmingai atriboti ir nėra kritiniai – medis stabilizavo situaciją, pažeidimai negilūs, puvinys neišplitęs. 10-15 metų šio medžio stabilumas, atlikus numatytas priemones, problemų nekels. Vėliau reikalingas dar vienas papildomas tyrimas rezistografu.

Sulos leidimo žymės matomos dar ant vieno medžio kamieno (Nr.3), tačiau jau iš šiaurinės kamieno pusės. Vizualaus vertinimo metu didelės žalos gyvybingumui ir stabilumui nenustatyta.

8 pav. Medžio Nr. 3 kamiene matomos grėžimo žymės.

Pagal gyvybingumą visi medžiai įvertinti kaip **aukšto gyvybingumo**.

Dviem medžiams nustatytas žemas keliamo pavojaus rizikos laipsnis (6, 8), septyniems – vidutinis (1, 2, 3, 4, 5, 7, 9). Pritaikius numatytas rizikos laipsnio mažinimo priemones (lajos priežiūros, redukcinių genėjimus), rizikos laipsnis supančios aplinkos atžvilgiu sumažės iki žemo.

Visiems medžiams vidutinis pavojingumo laipsnis nustatytas dėl greta esančios elektros perdavimo oro linijos laidų – virtimo atveju ji būtų pažeista. Gyvenamojo namo medžiai nesiektų netgi virtimo atveju – jų aukštis per mažas, augimo vieta per toli – 20 m iki gyvenamojo namo.

Šalinti dėl būklės ar pavojingumo supančios aplinkos atžvilgiu nenumatytas nei vienas medis, tačiau numatytas arboristines priemones privaloma atlikti.

REKOMENDUOJAMOS (PROJEKTUOJAMOS) PRIEMONĖS

Medžių genėjimo būdai – lajos priežiūros, lajos redukcinis genėjimas.

Lajos priežiūros genėjimas. Lajos priežiūros genėjimo tikslas – sveikas ir saugus medis. Tai sausų, džiūstančių, sergančių, besikryžiuojančių, kabančių, silpnai prie kamieno prisitvirtinusių šakų pašalinimas. Taip pat pašalinių daiktų ar vijoklinių augalų pašalinimas iš lajos.

Redukcinis genėjimas. Taikomas siekiant sumažinti lajos dydį išsaugant natūralią jos formą. Šakų galai sutrumpinami iki šoninių šakų arba kamienų. Neleidžiama nupjauti viršūnės. Naudojant šį metodą, liekančios šakos skersmuo turi būti ne mažesnis kaip 1/3 šalinamos šakos skersmenio. Tokiu būdu galima pašalinti ne daugiau 20% lapijos.

Dalinė lajos redukcija – genėjimas taikomas, jei medžio laja siekia pastato sienas, greta medžio prasideda namo statybos, šakos per toli įsikiša į kaimyninį sklypą ir pan. Genėjimo principas toks pat kaip redukciniam genėjimui.

EKSPERTO KVALIFIKACIJA

Renaldas Žilinskas, profesionalus arboristas.

Kvalifikacijos: Europos arboristikos tarybos (*European Arboricultural Council, EAC*) sertifikuotas arboristas – *European Tree Worker (ETW)* (2017, pratęstas iki 2026 m. gruodžio), Europos arboristikos tarybos (*European Arboricultural Council, EAC*) sertifikuotas Europos arboristikos techninis ekspertas (*European Tree Technician (ETT)*) (2020). Nepriklausomas želdynų ir želdinių ekspertas (2022) (internetinė prieiga: <https://aaa.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/gyvojimo-gamta/nepriklausomo-zeldynu-ir-zeldiniu-eksperto-kvalifikacijos-atestatai>).

Paslaugos: Medžių būklės ir santykio su supančia aplinka vertinimas; rekomendacijos dėl želdinių sutvarkymo ir želdinių arboristinio tvarkymo priemonių pateikimas.

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	PLUNGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖ
Dokumento pavadinimas (antraštė)	ŽELDYNŲ IR ŽELDINIŲ APSAUGOS, PRIEŽIŪROS IR TVARKYMO KOMISIJOS POSĖDŽIO
Dokumento registracijos data ir numeris	2024-09-24 Nr. LK-224
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	-
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Robertta Jakumienė Vyriausiasis specialistas
Parašo sukūrimo data ir laikas	2024-09-25 14:58
Parašo formatas	Einamojo galiojimo (XAdES-EPES)
Laiko žymoje nurodytas laikas	
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016
Sertifikato galiojimo laikas	2020-09-09 12:43 - 2025-09-08 23:59
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Robertas Šimkus Seniūnas
Parašo sukūrimo data ir laikas	2024-09-26 08:18
Parašo formatas	Einamojo galiojimo (XAdES-EPES)
Laiko žymoje nurodytas laikas	
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	EID-SK 2016
Sertifikato galiojimo laikas	2020-10-12 13:02 - 2025-10-11 23:59
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	-
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	1
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	0
Pridedamo dokumento sudarytojas (-ai)	-
Pridedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	viešinimui_Narvaišių klevų ekspertizės ataskaita.pdf
Pridedamo dokumento registracijos data ir numeris	-
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Elpako v.20240917.1
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Tikrinant dokumentą nenustatyta jokių klaidų (2024-10-01)
Elektroninio dokumento nuorašo atspausdinimo data ir ją atspausdinęs darbuotojas	2024-10-01 nuorašą suformavo Robertta Jakumienė
Paieškos nuoroda	-
Papildomi metaduomenys	-